

Miten työkyvyn alentumasta huolimatta jatketaan töissä?

– Käytännön esimerkkejä ammatillisesta
kuntoutuksesta

23.4.2026

Ylilääkäri Jan Schugk
Työeläkevakuutusyhtiö Varma

Työeläkekuntoutuksen myöntämisen edellytykset ja työkyvyn uhan arviointi

Oikeus ammatilliseen kuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikää, on oikeus saada odotettavissa olevan työkyvyttömyyden estämiseksi tai siirtämiseksi tarkoituksenmukaista kuntoutusta, jos:

- Asianmukaisesti todettu, hoidettu **sairaus, vika tai vamma** aiheuttaa todennäköisesti sellaisen **uhkan, että henkilö tulee työkyvyttömäksi** työeläkelaisissa (TyEL 35 §) tarkoitetulla tavalla.
- Työkyvyttömyyden **uhkaa voidaan siirtää tai estää** tarkoituksenmukaisella kuntoutuksella.
- Työntekijällä on työskentelystä saatuja **vakuutettuja ansioita** on hakemusta edeltäneen viiden kalenterivuoden ajalta vähintään 43 028,38 € (vuonna 2026).
- Ansioiden lisäksi työntekijällä tulee olla viimeisen 36 kk aikana työansioita tai lastenhoitoaikaa.
- Työntekijällä **ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen** säännösten perusteella.

1 Työkyvyttömyyden uhka

2 Ansioedellytys täyttyy

3 Työskentelyä tai lastenhoitoa edeltävänä 36 kuukautena

Työeläkekuntoutus

- Työeläkekuntoutus on työikäisten yksilöllistä ja ammatillista kuntoutusta.
- Kuntoutuksen tarkoituksena on, että **työntekijä tai yrittäjä pystyisi sairaudestaan, viastaan tai vammastaan huolimatta jatkamaan työelämässä.**
- **Tavoitteena on työkyvyttömyyden ehkäiseminen ja eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen.**
- **Työeläkekuntoutus on ensisijainen työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden.**
- Ammatillinen kuntoutus on lakisääteinen työeläke-etuus.
- Kuntoutuksen hakijalla on valitusoikeus kaikkiin työeläkekuntoutusta koskeviin päätöksiin.
- Työeläkekuntoutuksesta vastaavat työeläkevakuuttajat eli työeläkeyhtiöt ja työeläkelaitokset.

Työeläkejärjestelmän etuudet kun työkyky heikentyy

Ammatillinen kuntoutus

Työkokeilu

Työhönvalmennus

Koulutus

Yrittäjyyden tukeminen

→ Todennäköinen uhka joutua sairauden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle. Työn tekemiseen on tarpeen tehdä muutos tai on tarpeen tukea työhönpaluuta työn tekemiseen liittyvin konkreettisin toimin

Työkyvyttömyyseläke

Osakuntoutustuki

Kuntoutustuki

Osatyökyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläke

→ Sairaus on jo heikentänyt työkykyä niin, että työnteko onnistuu vain osa-aikaisesti tai ei lainkaan. Tilanne on väliaikainen (kuntoutustuki) tai pysyvä (työkyvyttömyyseläke)

Työuraeläke

Takana on vähintään 38 vuoden pituinen työura rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä ja työkyky on heikentynyt, mutta vähemmän kuin työkyvyttömyyseläke edellyttää.

Oikeus ammatilliseen kuntoutukseen

- **Kuntoutusoikeuden selvittämiseen tarvitaan:**
 - Työntekijän hakemus
 - B-lausunto
- **Terveydentilan lisäksi huomioidaan:**
 - Ikä
 - Ammatti
 - Koulutus ja työkokemus
 - Johtaako ammatillinen kuntoutus työelämässä jatkamiseen?

Mitä otetaan huomioon uhkan arvioinnissa

- Erityisesti **sairaus** ja sen ennuste vaikuttaa harkintaan
- Mitä **pitempään** työntekijä on työskennellyt samassa ammatissa, **mitä iäkkäämpi** hän on ja mitä **suppeampi ammattitaito** ja -koulutus hänellä on, sitä enemmän työkyvyttömyyden uhkan arvioinnissa painaa hakijan kykenemättömyys jatkaa nykyisessä työssään (ammattillinen työkyvyn arvio)
- Sen sijaan **nuoremmilla** ja **niillä, joilla jo on koulutusta tai kokemusta** myös muuhun työhön, työkyvyttömyyden uhkaa arvioidaan myös muuhun työhön, jonka suorittamista heiltä on kohtuullista edellyttää (yleinen työkyvyn arvio).

Kuntoutus-
oikeuden
arviointi sisältää
paljon harkintaa

Tarkoituksenmukaisuuden arviointi

Esimerkkejä tilanteista, joissa kuntoutus ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista

Työkyvyttömyyden uhkaa on, mutta:

- Hakijalla on jo sellainen koulutus, joka mahdollistaa hänen työnsaantinsa tai työssä jatkamisen terveydentilalle sopivassa työssä
- Sairauden hoito on kesken, etenemistä ei voida arvioida
- Etenevä sairaus, joka johtanee työkyvyttömyyseläkkeelle
- Työelämässä jatkaminen vaatisi hakijan uudelleenkoulutuksen, ja odotettavissa on vain muutaman vuoden työskentelyaika ennen vanhuuseläkettä

Yleisin hylkäyksen syy:

Ei työkyvyttömyyden uhkaa.

Hylkäysperusteena voi myös olla se, että kuntoutuksella ei voida vaikuttaa työssä jatkamiseen: kuntoutus ei ole tarkoituksenmukaista.

Milloin on otollinen ajankohta?

Ei liian
varhain,
mutta ei liian
myöhäänkään

- Sairaus on riittävän vaikea, jotta kuntoutuskriteerit täyttyvät
- Kuntoutuja on riittävän terve osallistuakseen kuntoutukseen
- Iän karttuessa saattaa valmius siirtyä uuteen työhön heikentyä
- Pitkä tauko ansiotyöstä etäännyttää työelämästä
- Tarvitaan: muutosvalmiutta, motivaatiota ja sitoutumista

Mitä jos kuntoutusoikeus hylätään?

Vaihtoehtoiset reitit palata omaan työhön:

- Paluu työhön työpaikan omin keinoin ilman ammatillisen kuntoutuksen toimia
 - Työpaikan työn muokkauskeinot ja muu tuki
- Osasairauspäiväraha
- Työterveyshuoltolain mukainen työkokeilu (Kela)

Kelan ammatillinen kuntoutus

Omaehtoinen työpaikan vaihto tai opiskelu

Työllisyyspalvelut

- Työllistymistä ja työnhakua tukevat palvelut

Päätöksestä voi valittaa.

Hakija saa päätöksen yhteydessä ohjeet, miten valitus tehdään.

Jo hakuvaiheessa kannattaa sopia, kenelle työntekijä ilmoittaa saatuaan päätöksen.

Työnjako Kelan kanssa

Työeläkekuntoutus

- Työelämään kiinnittyneet

Kelan ammatillinen kuntoutus

- Työelämään kiinnittymättömät
- Myös työelämässä oleville silloin kun oikeutta työeläkekuntoutukseen ei ole

Jos työeläkekuntoutuksen kriteerit eivät täyty, hakija saattaa olla oikeutettu Kelan ammatilliseen kuntoutukseen.

Erilaiset lakiperusteet. Tarkastellaan kyseessä olevan lain kriteerien täyttymistä.

1. Kuntoutuksen ennakkopäätös

Kun työeläkekuntoutuksen kriteerit täyttyvät, työeläkelaitos antaa ennakkopäätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen.

2. Kuntoutuksen suunnittelu ja toteutus

Ennakkopäätöksen jälkeen suunnitellaan kuntoutuksen sisältö ja edetään toteutukseen

- Eläkelaitoksen harkinnasta riippuvaa
- Kuntoutujalla mahdollisuus vaikuttaa

**Ensin selvitetään oikeus,
sitten suunnitellaan**

Ammatillisen kuntoutuksen keinot käytännön henkilöesimerkkejä

Työeläkekuntoutuksen keinot

Työkokeilu

Tuetaan kevennetysti paluuta **omaan** työhön TAI testataan **muokattujen** tai **uusien** tehtävien soveltuvuutta

Voidaan toteuttaa omalla työpaikalla tai uuden työnantajan palveluksessa

Kesto 3 kk, hyvin perusteluin voidaan jatkaa 6 kk asti

Aloitetaan usein kevennetysti 4h/pvä, työaika lisätään asteittain

Työhönvalmennus

Uusien työtehtävien oppimista ja uuden osaamisen hankkimista työtä tehden

Voidaan toteuttaa omalla työpaikalla tai uuden työnantajan palveluksessa

Uudelleen koulutus

Mahdollinen vaihtoehto, kun aikaisempi koulutus- ja työhistoria eivät mahdollista työelämässä jatkamista

Koulutustaso ja -muoto arvioidaan yksilöllisesti

Yrittäjyyden tukeminen

Elinkeinotuki yritystoiminnan kehittämistä, jatkamista tai aloittamista varten.

Yrittäjän työkokeilu

Mitkä tekijät vaikuttavat työhön paluun onnistumiseen?

Työntekijä

- Muutosvalmius
- Motivaatio
- Sitoutuminen
- Rohkeus

Työnantaja

- Esihenkilöllä hyvä yhteys työntekijän kanssa
- Tuki työntekijälle tilanteen selvittelyissä
- Työpaikalla selkeä prosessi miten tilanteessa edetään ja kuka vastaa mistäkin vaiheesta

Työterveyshuolto

- Lääkinnällisen hoidon ja kuntoutuksen edistäminen
- Hyvä seuranta
- Työhönpaluun mahdollisuuksien jatkuva arviointi

Työeläkeyhtiö

- Neuvonta ja tuki kaikille osapuolille
- Sujuva päätösprosessi
- Tuki hyvän suunnitelman laatimiseen

Tapausesimerkit työeläkuntoutus: Paluu työelämään

Onko todennäköistä työkyvyttömyyden uhkaa?

46-vuotias parkettiasentaja

- Koko työura rakennusalan töissä
- Viimeiset 10 vuotta tehnyt lattia-asennuksia
- Polvien kipuja viime vuosina vaihtelevasti. Viime vuoden aikana vasen polvi kipeytyi toistuvasti. Runsaasti lyhyitä sairauspoissaoloja.
- Rasitus ja erityisesti polvillaan työskentely aiheuttaa polvikipuja
- Molemmissa polvissa todettu nivelrikkolöydökset

Kyllä.
Pitkä työura, ei
muuta
ammattillista
osaamista.

Onko todennäköistä työkyvyttömyyden uhkaa?

26-vuotias parkettiasentaja

- Suorittanut talonrakennusalan ammattitutkinnon 2019, siitä alkaen tehnyt lattia-asennuksia
- Polvivaivoja nuoruudessa
- Polvien kipuja viime vuosina vaihtelevasti. Viime vuoden aikana vasen polvi toistuvasti kipeytyi. Lyhyitä sairauspoissaoloja
- Erityisesti polvillaan työskentely aiheuttaa polvikipuja
- Magneettitutkimus: Molemmissa polvissa rustovaurioita. Oikeassa polvessa reisiluun ulkosivun nivelpinnalla luun pintaan ulottuva ruston halkeama, jonka alla hohkaluuturvotusta.

Ei todennäköistä, että lähivuosina tulisi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläke

Onko todennäköistä työkyvyttömyyden uhkaa?

37-vuotias sairaanhoitaja

- Työsuhde vanhusten hoivakodissa sairaanhoitajana
- Pitkä psykiatrinen hoitohistoria
- Toistuvaa masennusta, persoonallisuudessa epävakaita piirteitä, ADHD-lääkitys
- Sairaalahoitajakso 10/2024 syventyneen masennuksen vuoksi. Palasi osasairauspäivärahalla työhön 3/2025, kunnes jälleen sairauslomalle 5/2025
- Jaksaminen kesän lopulta alkaen parempaa
- Ei koe voivansa enää palata sairaanhoitajan työhön

Kyllä on.

Onko todennäköistä työkyvyttömyyden uhkaa?

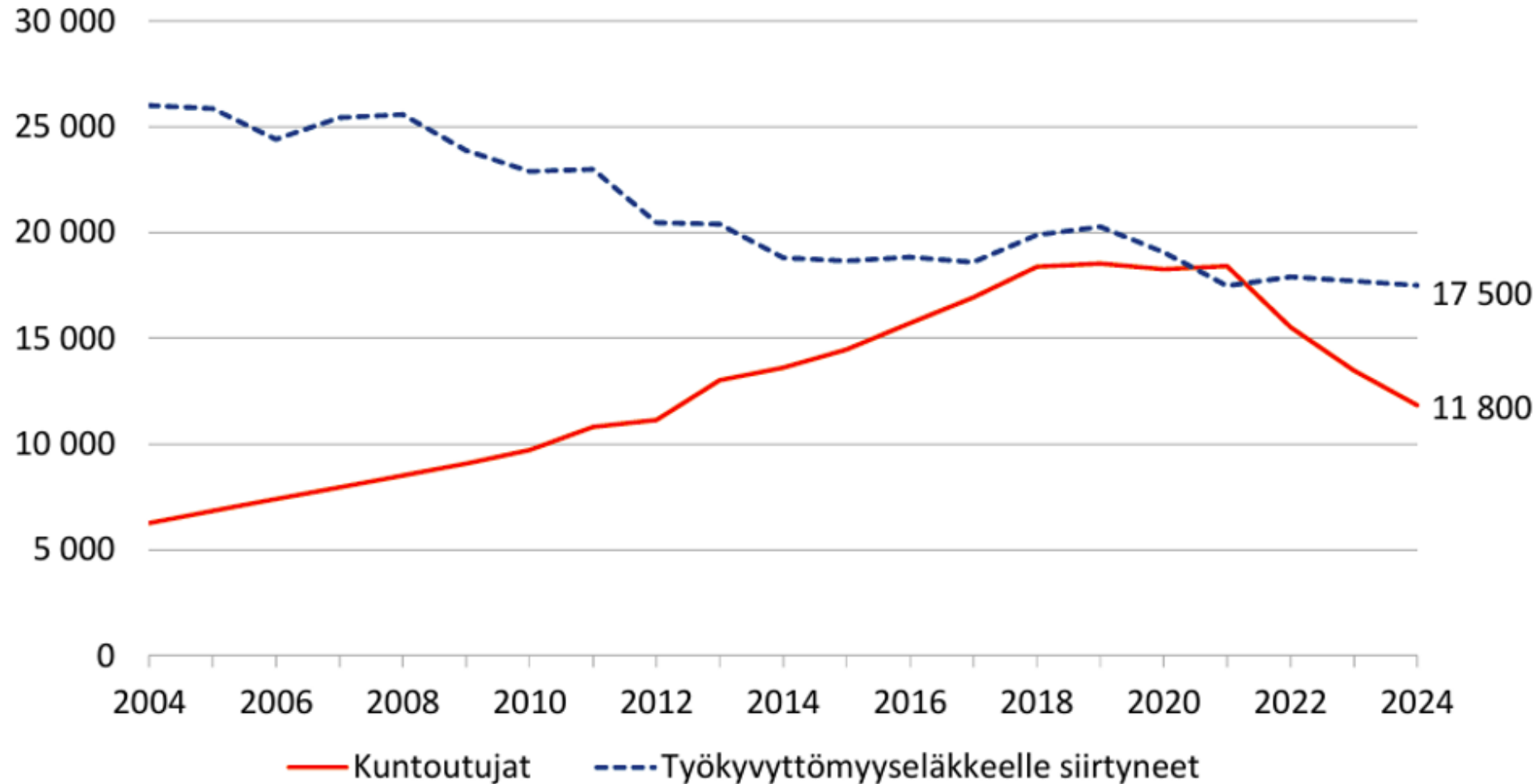
41-vuotias it-asiantuntija

- Merkonomin ja talonrakentajan koulutus, käynyt tietokoneasentajan kurssin
- Työnkuva on ollut pirstaleinen ja kokenut että on liikaa vastuita
- Yksityiselämän kuormitusta, avioero, pieni lapsi
- Ei aikaisempaa psykiatrasta hoitohistoriaa. Ajankohtaisesti masennus- ja ahdistusoireita, mielialalääkitys kohentanut mielialaa.
- Epäily ADHD:sta ja traumaperäisestä stressihäiriöstä
- Sairauslomalla jo 8 kuukautta. Pidetty kolme työterveysneuvottelua, suunniteltu työnkuvan selkiyttämistä.
- Ei halua palata omaan työhön. Psykiatri puhunut datanomikoulutuksesta.

Sairaus ei ole niin vaikea-asteinen, että olisi työkyvyttömyyseläkkeen uhkaa. Tukitoimet työssä ensisijaisia. Osa-sairauspäiväraha?

Tilastoja työeläkekuntoutuksesta

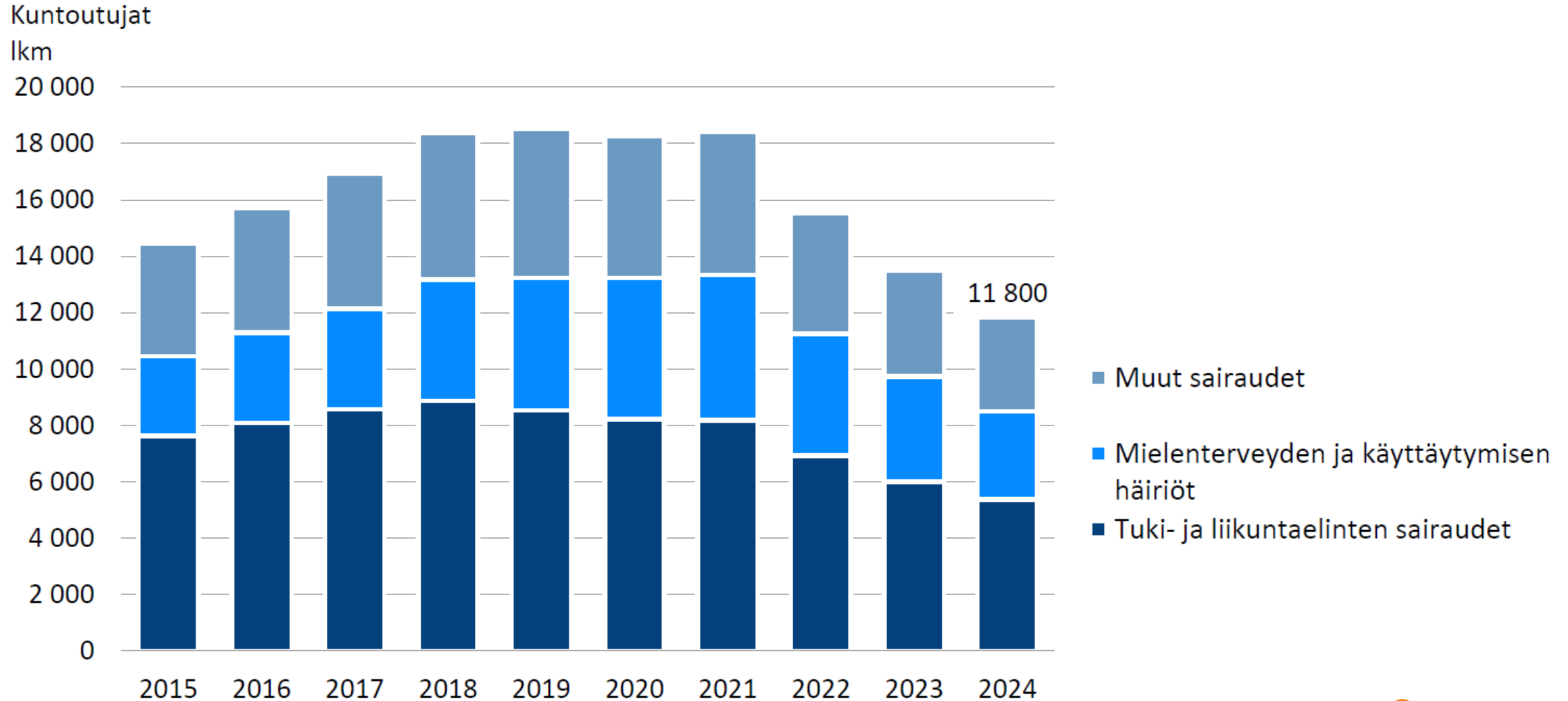
Työeläkekuntoutujat ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet vuosina 2004-2024

Sisältää työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet.

Lähde: Eläketurvakeskus, 20.5.2025

Työeläkekuntoutajat sairauspääryhmän mukaan vuosina 2015–2024

Lähde: Eläketurvakeskus, 20.5.2025

Tyypillinen kuntoutuja vuonna 2024

Kiitos!